

Současná populární sborová a a cappella aranžérská scéna v České republice (prezentace probíhajícího projektu SGS)

Jaroslav Šindler, ml.

Summary

The paper presents a report on the progress and partial outputs of the Student grant competition (SGC) project of Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem implemented in 2025 titled *Současná populární sborová a a cappella aranžérská scéna v České republice* [Contemporary Popular Choral and A Cappella Arranging Scene in the Czech Republic]. The project responds to the long-term absence of high-quality reference recordings of choral arrangements of popular music awarded within the AURA competition of the *Jirkovský Písňovar* festival. The text details the entire process from repertoire selection, through the specifics of preparing sheet music materials and practice recordings, to the realization of studio recording by the vocal ensemble VAAu!. The conclusion outlines the next phases of the research, which are shifting from the artistic level to the level of musicological analysis.

Úvod do problematiky

Populární sborová a a cappella hudba se v poslední době etablovala jako významná a neustále se rozvíjející součást hudební scény v České republice. Jedním z center tohoto dění je již 18 let festival Jirkovský Písňovar, který se systematicky věnuje populární vokální hudbě a poskytuje platformu pro setkávání sborů a vokálních skupin, jejichž repertoár z větší či menší části obsahuje populární hudbu v mnoha různorodých podobách. S festivalem je spjata aranžérská soutěž *AURA*, která již 17 let oceňuje nejzdařilejší autorské úpravy populárních písní.

Za dobu své existence soutěž vygenerovala rozsáhlý archiv kvalitních notových materiálů, které jsou k dispozici zúčastněným souborům v rámci *AURIX*, soutěže o nejlepší provedení skladby z nabídky *AURA*. Zásadní bariérou v šíření těchto děl a přihlašování sborů a vokálních skupin do soutěže *AURIX* je v mnoha případech absence kvalitních audionahrávek skladeb v databázi obsažených. Mnohé aranže existují pouze v podobě notového záznamu, případně jsou k dispozici jen méně kvalitní záznamy z živých vystoupení. Tento deficit výrazně ztěžuje sbormistrům výběr repertoáru a brzdí propagaci české aranžérské tvorby.

Cíle projektu SGS

Jako reakce na tento stav vznikl v roce 2025 projekt v rámci Studentské grantové soutěže (SGS) Pedagogické fakulty UJEP s názvem *Současná populární sborová a a cappella aranžérská scéna v České republice*. Tento projekt si klade za cíl vyplnit výše zmíněnou mezeru, a tím nejen uchovat cenný materiál, ale také zdokumentovat, analyzovat a propagovat současnou tvorbu v oblasti populární sborové a a cappella hudby v České republice.

Projekt zahrnuje výběr reprezentativního vzorku skladeb z archivu soutěže AURA, přípravu (včetně případných úprav) notových materiálů, vytvoření výukových nahrávek, které vokálním souborům pomohou v nácviu skladeb, a pořízení kvalitních audionahrávek. Současně je výstupem i odborná studie zaměřená na analýzu aranžérských principů a tvůrčího procesu českých aranžérů. Projekt propojí uměleckou praxi s vědeckou reflexí a podpoří rozvoj české populární sborové scény.

Přípravná fáze

Dramaturgie a výběr repertoáru

Prvním krokem řešitelského týmu byl výběr skladeb. Primárním požadavkem byl český text skladeb, aby projekt podpořil domácí tvorbu. Dále byl kladen důraz na autory, kteří v soutěži AURA bodovali opakovaně a jejichž rukopis je pro českou sborovou scénu signifikantní. Neméně důležitým kritériem byla proveditelnost v rámci časových možností projektu a dostatečná pestrost výběru. Na základě těchto kritérií byly vybrány následující skladby:

- *Až vzlétnou ptáci* (aranž Hana Fusková)
- *Modlitba pro Martu* (aranž Luboš Hána)
- *Motýl* (aranž Jan Prančl)
- *Ozimy* (aranž Jaroslav Šindler ml.)
- *Šípková Růženka* (aranž Filip Beneš)

Redakce not a výukové materiály

Náročnou, ale pro úspěch projektu klíčovou fází byla příprava notových a studijních materiálů, která předcházela samotnému natáčení. Protože projektový ansámbl čítal pouze 12 zpěváků (viz níže), bylo nutné v několika případech původní sborové partitury revidovat a upravit pro toto obsazení, které je svým počtem členů někde na pomezí vokální skupiny a pěveckého sboru. To zahrnovalo především vyrovnaní hlasů a jasné určení přechodů jednotlivých zpěváků mezi hlasovými linkami, zvláště při nekonzistentním počtu hlasů v rámci celého trvání skladby.

Zásadní zásahy si vyžádala také rytmická stránka některých aranžů. Příkladem je skladba Až vzlétnou ptáci v úpravě Hany Fuskové. Původní notový zápis (viz Obrázek 1) byl koncipován volněji, ve zjednodušené formě jen jako osminové noty, což ponechávalo velký prostor pro agogiku a volné frázování, které si každý interpret může upravit podle svého uvážení. Pro účely nahrávání, kde je omezený čas a je nutná jasná souhra všech zpěváků, by však tento zápis představoval riziko. Po konzultaci s autorkou úpravy byla proto skladba přepsána do rytmické podoby, která interpretům jasně definovala frázování a délky not (viz Obrázek 2). Tento krok se ukázal jako velmi efektivní, neboť odpadla nutnost zdlouhavého sjednocování cítění na místě či učení se frázování nazpaměť podle nahrávky.

Ve všech skladbách byly také z obdobných důvodů doplněny nádechy či naopak předržování spojování jednotlivých frází apod.

Až vzlétnou ptáci
Luchin

Hudba a text: Victor Jara (Chile)
Český text: František Novotný
zpíval Spirituál Kvintet + Jan Nedvěd
arr. Hana Fusková pro Intonic

A
♩ = 85
Rubato, vyprávěti, hlavně nikdy nepřesně osminy (to platí v textech v celé písni)

1. Na před-měs - tí stá - val dům, ma - lý chla - pec si tam hrá - val.

Drak, co vzlé - tal k ob - la - kům, vše - chna taj - ná přá - ní zná - val.

Obrázek 1: původní podoba aranže písně
Až vzlétnou ptáci (první strana)

Až vzlétnou ptáci
Luchin

Hudba a text: Victor Jara (Chile)
Český text: František Novotný
zpíval Spirituál Kvintet + Jan Nedvěd
arr. Hana Fusková pro Intonic

A *Rubato* (♩ = 90)
S S

1. Na před - měs - tí stá - val dům, ma - lý chla - pec si tam hrá - val.

Drak, co vzlé - tal k ob - la - kům, vše - chna taj - ná přá - ní zná - val.

Obrázek 2: upravený zápis aranže písně
Až vzlétnou ptáci (první strana)

Pro efektivitu přípravy zpěváků byly také pro každou skladbu vytvořeny výukové nahrávky pro jednotlivé hlasy či přímo zpěváky, pokud u nich někde docházelo k přechodu mezi zpěvními linkami. U skladeb, které se striktně drží originální předlohy (např. *Ozimy*), byla jako podklad použita původní nahrávka celé kapely, do níž byl v popředí namíchán zvuk klavíru hrajícího konkrétní hlas. U ostatních skladeb byly připraveny kompletní MIDI nahrávky jednotlivých partů.

Realizační fáze: nahrávání a personální obsazení

Samotné natáčení proběhlo před prvním říjnovým víkendem roku 2025 v Rytířském sále na zámku Červený Hrádek. Interpretem se stalo pro tento účel sestavené uskupení *VAAu!* (Vokální Ansámbl Aura) tvořené 12 zpěváky vybranými z českých sborů a vokálních skupin (*Experipent, HuMuS, Intonic, Nona, Oktet, Panoptikum, Skandál, Ventilky* aj.). Uměleckého vedení a dirigování celého projektu se ujal hlavní řešitel projektu Jaroslav Šindler. O pořízení nahrávek a hudební režii se postarali Filip Beneš a Jaroslav Topinka.

Čtvrteční den byl věnován společným zkouškám a natočení zkušebních snímků, které sloužily jako zhodnocení stavu jednotlivých skladeb, a samotné natáčení probíhalo od pátečního rána do pozdního odpoledne. Po ukončení nahrávání byl projekt v páteční večer prezentován na zahajovacím koncertě festivalu *Jirkovský Písňovar*. Tři skladby (*Motýl, Šípková Růženka* a *Až vzlétnou ptáci*) zazpíval soubor *VAAu!* samostatně; *Modlitba pro Martu* zazněla společně s pořadajícím sborem festivalu *Ventilky* a píseň *Ozimy* se sborem *Všelijak*, vítězem loňského ročníku festivalu.

Závěr a další kroky výzkumu

V současné době je úspěšně uzavřena přípravná a realizační (umělecká část) fáze projektu. Pořízené nahrávky nyní procházejí procesem postprodukce (editace, mix, mastering) a jejich vydání na CD bude sloužit jako referenční materiál pro sbory a vokální skupiny.

Těžiště práce řešitelského týmu se nyní přesouvá do vědecké roviny. V současné době probíhá realizace rozhovorů s autory nahraných aranžů. Cílem je zmapovat jejich tvůrčí proces, inspirační zdroje a specifické přístupy k aranžování pro vokální tělesa. Získaná data, společně s hudebně-teoretickou analýzou harmonických, rytmických a stylových aspektů skladeb, budou tvořit základ pro vznik odborné monografie o současné sborové a cappella aranžérské tvorbě v České republice.

Autor by na závěr ještě tímto rád poděkoval Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem za možnost tento projekt v rámci Studentské grantové soutěže realizovat.

Résumé

Příspěvek předkládá zprávu o průběhu a dílčích výstupech projektu Studentské grantové soutěže (SGS) Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem realizovaného v roce 2025 pod názvem *Současná populární sborová a a cappella aranžérská scéna v České republice*. Projekt reaguje na dlouhodobou absenci kvalitních referenčních nahrávek sborových aranží populární hudby, které byly oceněny v rámci soutěže AURA festivalu Jirkovský Písňovar. Text mapuje celý proces od výběru repertoáru přes specifika přípravy notových materiálů a výukových nahrávek až po realizaci natáčení vokálním ansámblem VAAu!. Závěr příspěvku nastiňuje další fáze výzkumu, které se přesouvají z roviny umělecké do roviny muzikologické analýzy.

Klíčová slova: sborový zpěv, a cappella, acapella, vokální skupiny, populární hudba, vokální aranžmá, aranže, soutěž AURA, Jirkovský Písňovar

Key words: choral singing, a cappella, acapella, vocal ensembles, popular music, vocal arrangement, AURA competition, Jirkovský Písňovar

Jaroslav Šindler ml. (*1995) v současné době působí jako pedagog na Konzervatoři a VOŠ Jaroslava Ježka, pracuje jako redaktor v hudebním nakladatelství Bärenreiter Praha a studuje doktorát na Pedagogické fakultě UJEP v Ústí nad Labem. Mimo to se aktivně věnuje hudbě a sborovému zpěvu, píše vokální aranže, vede workshopy a spolupracuje s řadou těles. V roce 2015 spoluzaložil mužský sbor HuMuS, který dodnes vede.